

søg; een bygd kunne have nytårsaften, en anden helligtrekongersaften o. s. v. En sådan aften var hele bygden rede til at tage imod gæster«. Joensen giver en nærmere redegørelse for denne særlige institution og belyser den med eksempler og et udbredelseskort. Det skal bemærkes, at hans beskrivelse her og i det hele taget holder sig til den nordøstlige del af Færøerne, hvor han selv er vokset op, og at den bygger på egne oplevelser samt på meddelelser fra en række hjemmelmænd og -kvinder, der anføres i slutningen af bogen. Det havde været ønskeligt og ville have gjort bogen værdifuldere, om han i teksten havde anført, fra hvilken lokalitet eksemplerne var hentet. Nu sker det kun i visse tilfælde.

Trods denne mangel er bogen et værdifuldt bidrag til de nordiske festskikkens historie også ved de mange konkrete småtræk, der kommer med ved omtalen af de enkelte gilder. En litteraturfortegnelse savnes heller ikke, men den er desværre ikke udtømmende. Bl. a. mangler en henvisning til den omtale af julebygder på Norderøerne, som forfatteren selv gav i et færøsk julehæfte i 1959 (Robert Joensen: *At halda jólini*, i: *Huganlig Jól* 1959).

Holger Rasmussen

MONIKA MINNHAGEN: *BONDENS BOSTAD. En studie rörande boningslångans form, funktion och förändring i sydöstra Skåne. Skrifter från Folkklivsarkivet i Lund nr 15, Lund 1973, 161 sider ill. Sv. kr. 29.*

Bogen er en redegørelse for byggeskikkens udvikling i 1800-årene i Østskåne, det såkaldte Østerlen, hvor forfatteren har lagt hovedvægten på stuehusene.

Kildematerialet er fortrinsvis synsprotokoller, opmålinger samt billedmateriale og optegnelser i Folkklivsarkivet i Lund. Dette bruges til – i meget korte kapitler – at beskrive en række enkeltelementer: Gårdens anlæg (bl. a. stuehusets placering i gården), bygningsmateriale, rummene: køkkenafdelingen, opholds- og soverum, opbevarings- og repræsentationsrum. Forfatteren opstiller herefter 3 rumtyper, knyttet til henholdsvis 1700-tallet (type A) og 1850–1900 (typerne B + C). Hun viser, hvorledes stuehusets planløsning med forstueøkken erstattes med en planløsning, hvor stuehuset opdeles i en hverdagsdel og en repræsentationsdel ved hjælp af en gennemgående forstue eller 2 forstuer (eller evt. en kombination af disse 2 muligheder). Til sidst forsøger hun ganske kort at sætte udviklingen i relation til nyheder i samfundet (borgerlige boligidealer, stilmoder) og deres formidling, samt udskiftningen ca. 1780–1830 og den økonomiske højkonjunktur 1850–70.

Det er positivt, at vi her har fået en beskrivelse, der følger gårdstuehusenes udvikling også *efter* 1850. Vi får desuden mange eksempler, hvor man følger en enkelt gård og dens ombygning, og kan derfor følge udviklingen på mikroplan.

Bogen viser også (uden dog forfatteren understreger det) et vigtigt forhold ved huse: at de ved at holde i mange generationer udgør en tradition, som beboerne/ejerne tvinges til at tage stilling til: ombygning, nedrivning eller blot fortsat tilpasning som hos de fattigste husmænd. Her er belysningen af de nye materialer efter 1850 (tegl, tjærepap, jembjælker, etc.) også vigtig.

Af interessante resultater, der fremlægges, er dels påvisningen af, at de sociale forskelle i 1700-tallet kun betød forskelle i gulvareal, men ikke i planløsningerne. Måske er denne manglende forskel grunden til, at det nogle steder i bogen er vanskeligt at se, om der tales om gårdmænd eller husmænd? Der gøres ikke så meget ud af at placere oplysningerne i det sociale miljø, hvorimod tidspunkt og lokalitet omhyggeligt nævnes.

Interessant er også, at udskiftningen ikke betød nogle umiddelbare ændringer i stuehusenes ydre og indre. Af 1800-tallets markante tendenser kan udtrages – også her uden forfatteren specielt pointerer det – dels boligens stigende differentiering: i hverdagsdel og repræsentativ del, dels den fysiske adskillelse mellem tjenestefolk og gårdfolk, hvad der f. eks. giver sig udslag i dagligstuenes opsplitning i soverum, folkestue og finrum.

Der er således mange interessante forhold, der berøres, men fremstillingens karakter af et katalog over hus- og rumtyper, materialer og teknik gør, at man hele tiden synes, at her er et interessant aspekt, hvorefter forfatteren imidlertid straks går videre. Man spørger sig uvilkårligt, hvem bogen henvender sig til. Til »almindeligt« interesseret publikum? Er den et oplæg til undervisningsbrug, til fagkredse?

Bogens mål, at dokumentere byggeskikken i området, hvor der nu i stigende grad foretages moderniseringer, er sådan set opfyldt, idet bogen *beskriver* byggeskikken, hvad der er orienterende, også for danske bygningsforskere.

Imidlertid benytter forfatteren ord, der for andre etnologer giver visse forventninger, som desværre ikke indfries. I undertitlen loves et studie af beboelselængens form, funktion og forandring. Stort set er det næsten kun formen, der studeres, ordet funktion behandles faktisk ikke. Det samme gælder ord som behov, der iflg. indledningen tilsyneladende skulle være nøgleord. Afsnittet om forandringernes baggrund kommer kun i meget ringe grad ind på samfundsstrukturer, og ordet urbanisering nævnes slet ikke. Det er især bemærkelsesværdigt, da forfatteren iøvrigt gør brug af Börje Hanssens bog *Østerlen* (Ystad 1952), hvori dette begreb tages op.

En anden ting er, at det kan diskuteres i hvor høj grad, at alene en *beskrivelse*, inden for de rammer som forfatteren har stillet, er et tilstrækkeligt *formål* for sådan en undersøgelse.

Det ville sikkert have været frugtbart, om forfatteren havde beskæftiget sig mindre med 1700-tallets sparsomme materiale, og i stedet gået i dybden med de nævnte forhold ud fra det mere righoldige materiale (arkivalier, optegnelser m. m.), der findes nærmere vor tid.

Jens Peter la Cour Dragsbo og Grete Rung